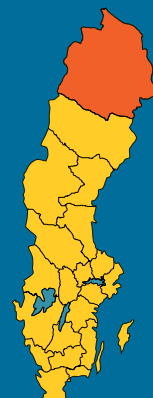

Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2015 Norrbottens län

PROGNOS FÖR ARBETSMARKNADEN 2016

Text
Timo Mulk-Pesonen
Arbetsförmedlingen, Analysavdelningen
Eftertryck tillåtet med angivande av källa

2015-12-09

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Konjunkturläget i BD län	6
Prognos över sysselsättning och arbetslöshet.....	9
Näringsgrenar.....	12
Jord- och skogsbruk.....	12
Industri.....	13
Byggverksamhet.....	14
Privata tjänster.....	16
Offentliga tjänster.....	21
Brist- och överskottsyrken.....	23
Befolkning och arbetskraft.....	24
Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen.....	25
Arbetslöshetens utveckling	25
Arbetslöshetens sammansättning.....	26
Utmaningar på länets arbetsmarknad.....	32
Bilagor.....	33
Bilaga 1. Metod och urval	33
Bilaga 2. Definitioner.....	34
Bilaga 3. Arbetslöshetens sammansättning	35

Sammanfattning

Den globala ekonomin förstärks under 2016 och 2017. USA håller fortsatt i taktpinnen samtidigt som konjunkturen fortsätter sin återhämtning i euroområdet. Orosmolnen har flyttats från Europa till Kina. Den förbättring som sker i världen gynnar svensk exportindustri, detta i synnerhet då flera länder som är viktiga för svensk export bedöms utvecklas starkt 2016.

Den svenska ekonomin är inne i en tydlig förstärkning. Bidragande orsaker till denna förstärkning är en stark utveckling av privat konsumtion, investeringar i bostäder samt en ökande offentlig konsumtion.

I länet kan en marginell konjunkturuppgång märkas efter de senaste två årens försvagning. En försvagning som till stora delar är en effekt av lägre järnmalmpriser och besparingsåtgärder inom gruvnäringen. Lönsamhetsproblematiken inom gruvbranschen påverkar framtidstron och efterfrågebedömningen hos ett flertal av länets företag inom exempelvis metalltillverkning, reparation och underhåll samt andra servicebranscher som tidigare gynnats av gruvnäringens stora efterfrågan.

Under våren bedömde fem av tio företag inom privata näringslivet en ökad efterfrågan av sina varor och tjänster det kommande halvåret. Höstens undersökning visar att fyra av tio hade haft en ökad efterfrågan det senaste halvåret. Tillverkningsindustrin och bygg var de branscher som låg närmast den bedömning som gjordes i vårens undersökning. Handel och privat vård och omsorg var de områden som var mest överoptimistiska i sin bedömning om efterfrågan.

Mest optimistiska i höstens undersökning inför kommande sex månader är länets företag inom handel, IT, vård och omsorg, motor-, släp-, trä- och pappersvarutillverkning samt avfallshantering och återvinning. I dessa branscher är det fler än hälften av tillfrågade företagare som bedömer att efterfrågan kommer att öka det närmaste halvåret.

Gruvnäringen i länet bedömer en oförändrad efterfrågan av sina produkter. Inom transport, skogsbruk, post och kurir-, förlags-, och delar av massmediaverksamhet är man mer negativa i sina bedömningar.

Stads- och samhällsomvandlingar, husbyggnation, nya anläggningar runt om i länet samt en ökad konsumtion och användande av företagstjänster bedöms hålla uppe efterfrågan uppe det närmaste halvåret och året.

Den stora (cirka 1 400 per år inom privat och lika många inom offentlig sektor) generationsväxlingen medför fortsatt stora svårigheter för länets arbetsgivare att hitta den kompetens som efterfrågas.

Sysselsatta

Antalet sysselsatta i åldersgruppen 16-64 år i länet uppgår till närmare 116 500 enligt SCB:s statistik över förvärvsarbetande 2014. Det är en ökning med 6,6 procent (riket + 6,4 procent och Västerbottens län + 5,5 procent) eller cirka 7 300 personer sedan botten av finanskrisen

2009. Den manliga respektive kvinnliga sysselsättningsökningen var under ovanstående period 6,8 procent (cirka 4 000) respektive 6,4 procent (cirka 3 300).

Länets sysselsättning har under 2014 ökat med närmare 500 personer. Sysselsättningen bedöms under perioden 2015-2016 fortsätta att öka med omkring 1 500 personer. Det skulle innebära att antalet sysselsatta i slutet av 2016 i Norrbottens län skulle uppgå till cirka 118 000 personer i åldersgruppen 16-64 år. Tjänstesektorn, bygg, vård och omsorg samt offentliga förvaltning kommer att stå för merparten av sysselsättningsökningen under prognosperioden.

Arbetslösheten

Under kvartal fyra 2015 bedöms cirka 9 350 personer vara öppet arbetslösa eller delta i program med aktivitetsstöd. Det motsvarade en relativ arbetslöshet på cirka 7,5 procent av den registerbaserade arbetskraften i åldersgruppen 16-64 år. I antal är det i paritet med antalet inskrivna arbetslösa kvartal fyra 2014. Fram till kvartal fyra 2016 bedöms arbetslösheten att ligga kvar på ungefär samma nivå som under kvartal 2015.

Antalet inskrivna arbetslösa i grupper med svagare ställning på arbetsmarknaden (utomeuropeiskt födda, personer med funktionsnedsättning, personer i åldrarna 55-64 år samt personer med högst förgymnasial utbildning) utgjorde i oktober 2015 närmare 63 procent av det totala antalet inskrivna arbetslösa.

Det är fortsatt stora skillnader när det gäller den högsta och lägsta relativa arbetslösheten i länet. Under oktober månad hade Haparanda en relativ arbetslöshet på 13,7 procent, vilket kan jämföras med Kirunas arbetslöshet som låg på 4,4 procent. Arbetsförmedlingen bedömer att den relativa arbetslösheten fortsätter att vara högst i östra Norrbotten och lägst i Malmfältskommunerna.

I de största kustkommunerna Luleå och Piteå, som i oktober månad hade en arbetslöshet på 6,7 respektive 6,5 procent, bedöms den relativa arbetslösheten fortsätta att minska. Det sker i takt med stora ersättningsrekryteringar som pågår på grund av generationsskiftet och den prognosticerade sysselsättningsökningen som kommer att ske inom exempelvis privata- och företagstjänster, bygg samt vård och omsorg.

I de västliga delarna av länet håller biltestverksamheten och dess kringeffekter den relativa arbetslösheten på en relativt låg nivå under vinter- och vårsäsongen.

Utmaningar

Länets stora utmaningar kvarstår då omkring 2 800 sysselsatta per år fram till 2025 uppnår pensionsålder på 65 år. Antalet som uppnår 65 år per år fördelar sig relativt jämnt mellan den privata och offentliga arbetsmarknaden.

De volymmässigt största ersättningsrekryteringarna kommer att ske inom vård och omsorg, sjuk- och hälsovård samt utbildning. Inom länets tillverkningsindustri och byggverksamhet uppnår cirka 450 respektive 250 per år en pensionsålder av 65 år.

De stora bristerna på rätt kompetens som länets arbetsgivare upplevt de senaste åren kvarstår. En omfattande generationsväxling och en ökad tillväxt kräver att samtliga aktörer med koppling till länets arbetsmarknadsutveckling och välfärd har en samsyn och samverkansanda.

- ökad rörlighet från överskottsyrken till yrken där det råder efterfrågan
- förstärkt vägledning och information om länets kompetensförsörjningsbehov i framtiden för studerande och arbetssökande
- säkerställ det långsiktiga behovet av nyckelpersoner inom strategiskt viktiga yrkesområden i länet
- tillvarata kompetenser som personer med exempelvis funktionsnedsättning, utländsk bakgrund och äldre arbetssökande har
- kontinuerlig anpassning av arbetstids- och arbetsmiljöavtal till en samtida organisation som förebygger oönskad omsättning samt underlättar rekrytering av framtida arbetskraft

Konjunkturläget i Norrbottens län

Gruvnäringens bekymmer med minskad lönsamhet har lett till att främst företag med koppling till näringen har haft en något försämrad efterfrågeutveckling det senaste åren. Under våren bedömde 6,7 procent av tillfrågade privata företag en minskad efterfrågan. Resultatet i denna undersökning visar att 15,5 procent av företagen i länet har haft en minskad efterfrågan av deras produkter och tjänster det senaste halvåret.

Det är framför allt inom maskintillverkning, stål- och metallframställning, förlagsverksamhet, tekniska konsulttjänster, magasinering och stödtjänster till transport som det gått något sämre än väntat. Metallvaru-, motor- och släpvagnstillverkning, finansiella tjänster och fastighetsverksamhet har haft en något bättre efterfrågan än den som bedömdes i vårens undersökning.

Diagrammet nedan beskriver företagens efterfrågeförväntningar de kommande sex månaderna. Stämmningsläget bland länets företag har marginellt vänt uppåt efter en gradvis försämring de senaste två åren och ligger nu strax över det historiska genomsnittet (99).

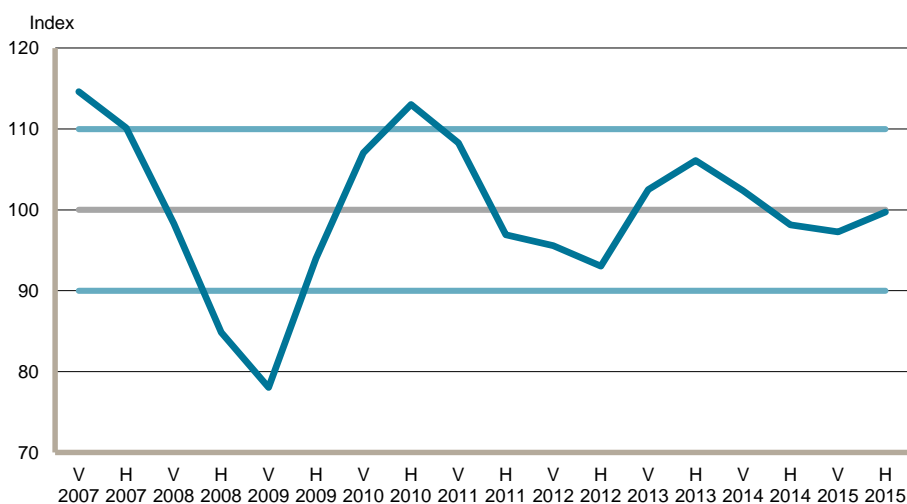
Inför de kommande sex månaderna är det cirka 35 procent av länets företag inom privata näringslivet som bedömer en ökad efterfrågan och cirka 11 procent som bedömer en minskad efterfrågan. Det kan jämföras med riket där cirka 48 procent bedömer en ökad efterfrågan och drygt åtta procent en minskad efterfrågan.

Inför det kommande året ökar optimismen något då 41 procent bedömer en ökad och fyra procent bedömer en minskande efterfrågan. Motsvarande bedömning för riket är 51 procent ökande och sex procent minskande.

Mest optimistiska det närmaste halvåret är länets företag inom handel, IT, vård och omsorg, motor-, släp-, trä- och pappersvarutillverkning samt avfallshantering och återvinning.

Gruvnäringen i länet bedömer en oförändrad efterfrågan av sina produkter. Inom post och kurir-, förlags-, och delar av massmediaverksamhet är man fortsatt mer negativa i sina bedömningar för det närmaste halvåret och året.

Arbetsförmedlingens konjunkturindikator för näringslivet, BD län, våren 2007-hösten 2015¹

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar

Tolkningen av konjunkturindikatorn: värden över 100 visar ett starkare förväntningsläge än normalt och värden över 110 ett mycket starkare förväntningsläge än normalt. På motsvarande sätt visar värden under 100 ett svagare förväntningsläge än normalt och värden under 90 ett mycket svagare förväntningsläge än normalt.

Företagens produktionskapacitet är en indikator som ger en fingervisning om hur efterfrågan av varor och tjänster påverkar produktionen. Högt kapacitetsutnyttjande kan innebära nyanställningar och lågt kan innebära varsel och uppsägningar.

I den här undersökningen var det omkring 41 procent av tillfrågade företag inom det privata näringslivet som angav att de inte kan öka produktionen med mer än maximalt fem procent innan eventuell nyrekrytering krävs. Det är cirka en procent fler än vid motsvarande tid året innan.

¹ För information om Arbetsförmedlingens konjunkturindikator, se bilaga 2.

Drygt åtta procent av tillfrågade företag kan öka sin produktion med över 21 procent innan eventuell nyanställning, vilket är tre procent färre än för ett år sedan. Högst kapacitetsutnyttjande hade företag inom vård och omsorg, hotell och restaurang samt information och kommunikation. Största utrymmet för en ökad produktion har företagen inom handel.

Antalet lediga platser som inkommit till länets arbetsförmedlingar fram till oktober månads utgång 2015 uppgår till omkring platser 18 500 platser, vilket är cirka 1 100 fler jämfört med samma period 2014.

Vård och omsorg står för drygt 40 procent av samtliga anmälda lediga platser. Vård och omsorg står för den största ökningen och tillverkningsindustrin för den största minskningen av inkomna lediga platser under året.

Under ett normalt konjunkturläge så är det drygt 20 procent av lagda varsel som leder till uppsägning och arbetslöshet. Under perioden januari till och med oktober 2015 har 940 personer i länet varslats om uppsägning, vilket är 370 färre jämfört med samma period 2014. Drygt 27 respektive 20 procent av lagda varsel om uppsägning har inkommit från industrin respektive transport- och magasineringsbranschen.

Länets arbetsgivare har fortsatta svårigheter att finna rätt kompetens. 31 procent av länets tillfrågade företag inom privata näringslivet har upplevt rekryteringsproblem det senaste halvåret. Det kan jämföras med grannlandet Västerbottens och rikets siffror som låg på cirka 20 respektive 28 procent.

Under de senaste sex månaderna har bristen varit störst inom bygg, gruvnäringen samt hotell och logi där mer än hälften av tillfrågade företag hade upplevt brist på rätt kompetens. Inom offentlig sektor i länet var det närmare 58 procent av de tillfrågade verksamhetsområdena som hade upplevt brist på rätt kompetens det senaste halvåret, vilket kan jämföras med Västerbottens läns och rikets siffror som låg på 50 respektive 57 procent.

Samtliga verksamhetsområden förutom statlig och övrig kommunal och landstingsverksamhet hade upplevt brist på rätt kompetens det senaste halvåret. De vanligaste konsekvenserna vid rekryteringsproblemen inom så väl privat som offentlig verksamhet var att man inte lyckades rekrytera, rekryteringen tog längre tid än normalt eller att man sänkte kraven på utbildning och erfarenhet. Andra vanliga konsekvenser av kompetensbristen var att befintlig personal fick arbeta mer och att kvaliteten i servicen försämrades.

En tydlig tendens på grund av länets kvarstående rekryteringsproblemen är att andelen som fortsätter arbeta efter 65 år ökar. Den trenden bedöms kvarstå under ett flertal år framåt i tiden.

Prognos över sysselsättning och arbetslöshet

Antalet sysselsatta ökar

I riket prognosticeras en sysselsättningsökning med cirka 60 000 personer under 2015 och ytterligare cirka 70 000 personer 2016. Sysselsättningsökningen i riket kommer till två tredjedelar att ske inom landets tre storstadsregioner Stockholm, Västra Götaland och Skåne.

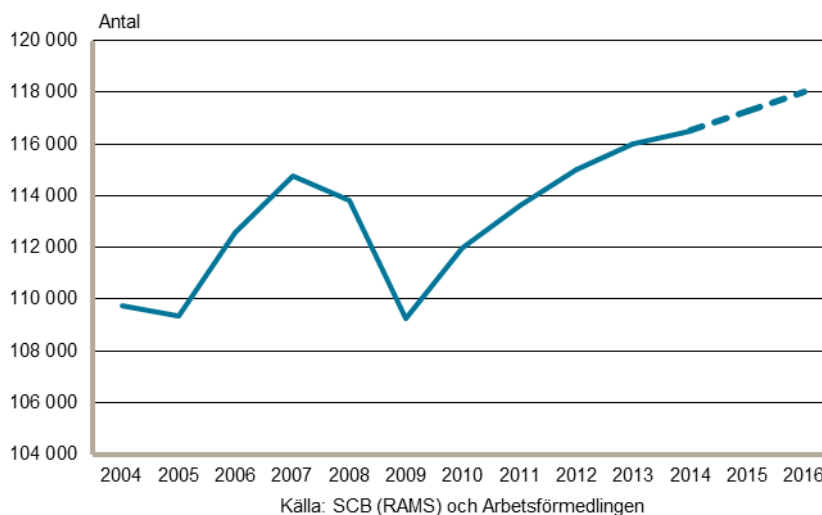
Enligt SCB:s senaste registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS) 2014 uppgick antalet sysselsatta i åldersgruppen 16-64 år i Norrbottens län till cirka 116 500 personer. Det är en ökning med omkring 7 300 personer sedan finanskrisen 2009.

Arbetsförmedlingens bedömning är att länets sysselsättning under 2014 har fortsatt att öka med cirka 1 000. Sysselsättningen bedöms under 2015-2016 öka med omkring 1 500 personer i åldersgruppen 16-64 år.

Det skulle innebära att antalet sysselsatta i nämnd åldersgrupp i slutet av 2016 i Norrbottens län skulle uppgå till cirka 118 000 personer.

Privata- och företagstjänster, bygg, vård och omsorg samt delar av offentlig förvaltning kommer att stå för merparten av sysselsättningsökningen under prognosperioden.

Sysselsatta² 16-64 år i BD län, 2004-2016, prognos 2015 och 2016

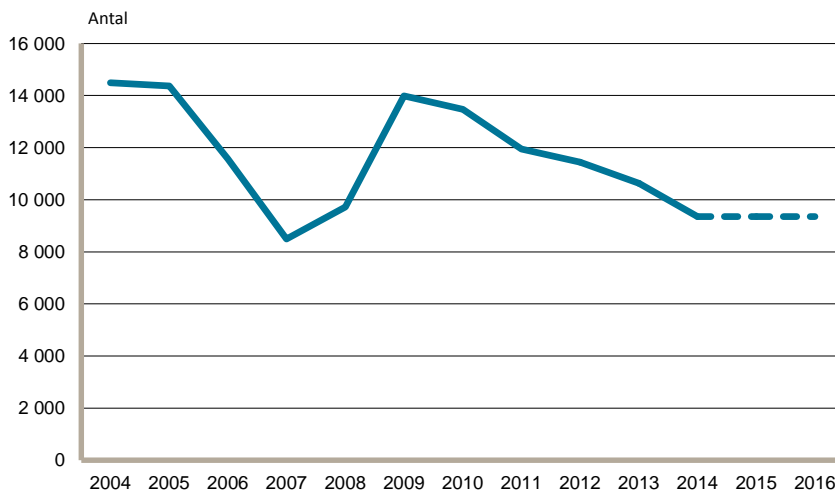
² Sysselsatta avser förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år.

Arbetslösheten oförändrad

På riksnivå bedöms antalet inskrivna arbetslösa fram till kvartal fyra 2015 att minska från cirka 400 000 till 375 000. Det innebär att den relativa arbetslösheten i riket under kvartal fyra 2015 skulle ligga på omkring 7,5 procent, vilket kan jämföras med 8,0 procent för kvartal fyra 2014.

Arbetslösheten i länet bedöms kvartal fyra 2016 att ligga på samma nivå som under kvartal fyra 2014 och 2015, cirka 9 350. Det skulle innebära en relativa arbetslöshet på 7,5 procent i slutet av 2016.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år i BD län kvartal 4, 2004-2016, prognos för 2015-2016

Källa: Arbetsförmedlingen

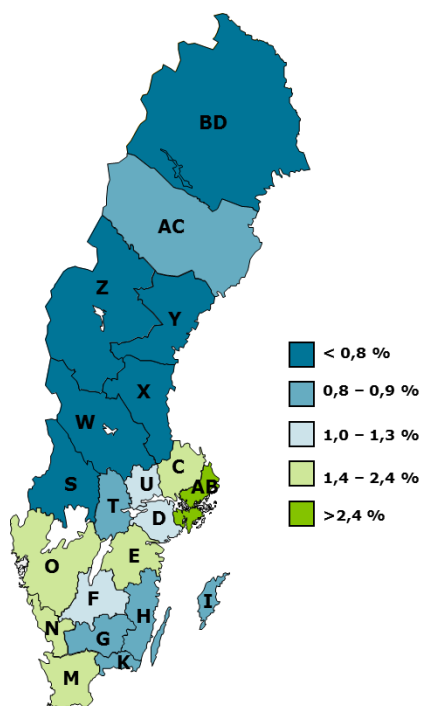
Stora regionala skillnader

Kartbilderna nedan visar på den prognosticerade förändringen av sysselsättningen och den relativa arbetslösheten i respektive län. I Stockholms län bedöms sysselsättningen öka med över 2,4 procent. Kartbilden visar även att bland Norrlandslänen är det Västerbottens län som uppvisar den största prognosticerade sysselsättningsökningen.

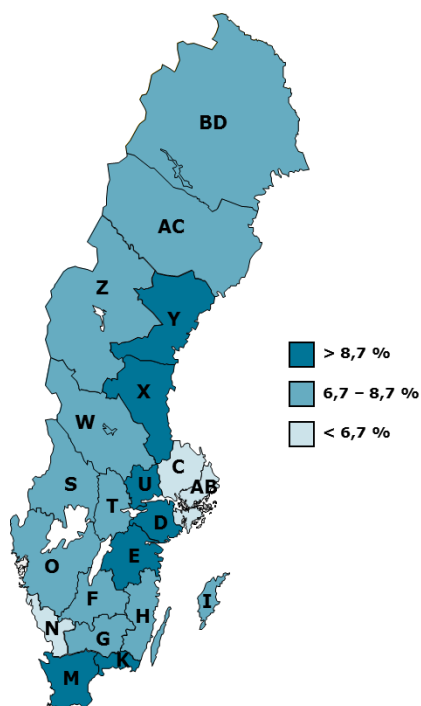
Hallands-, Uppsala- och Stockholms län väntas vara de tre län som har den lägsta relativa arbetslösheten (omkring 6 procent) i riket fram till slutet av 2016. I Norrlandslänen bedöms Gävleborgs län ha den högsta (omkring 11 procent) och Västerbottens län den lägsta (strax under 7 procent) relativa arbetslösheten.

Norrbottnens och rikets prognosticerade relativa arbetslöshet bedöms ligga på omkring 7,6 respektive 7 procent.

Förväntad procentuell sysselsättningsförändring (16-64 år) mellan kvartal 4 2015 och kvartal 4 2016

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft, prognos kvartal 4 2016

AB	Stockholm	I	Gotland	U	Västmanland
C	Uppsala	K	Blekinge	W	Dalarna
D	Södermanland	M	Skåne	X	Gävleborg
E	Östergötland	N	Halland	Y	Västernorrland
F	Jönköping	O	Västra Götaland	Z	Jämtland
G	Kronoberg	S	Värmland	AC	Västerbotten
H	Kalmar	T	Örebro	BD	Norrboten

Näringsgrenar

Länets arbetsmarknad har de senaste åren tappat en del fart. Det kan till stora delar förklaras med de låga järnmalmpriser som påverkat länets tidigare positiva utveckling inom gruvnäringen och de kringeffekter som den spred till andra näringar.

Länets sysselsättning har enligt SCB:s statistik för förvärvsarbetande i åldern 16-64 år ökat med 6,2 procent eller närmare 6 700 personer (kvinnor +2 900, och män +3 800) mellan åren 2009 och 2013. Västerbottens län och riket hade en ökning med 5,3 respektive 5,6 procent. Under prognosperioden bedöms sysselsättningsökningen till största delen ske inom tjänstesektorn, vård och omsorg, bygg och offentlig förvaltning.

Jord- och skogsbruk

Jord- och skogsbruket inklusive fiske sysselsatte år 2013 cirka 2 600 personer (dagbefolkning) eller drygt två procent av samtliga sysselsatta i åldersgruppen 16-64 år, detta enligt SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik. Under 2016 uppnår närmare 100 personer en pensionsålder av 65 år.

Det är stor skillnad mellan jord och skog i kapacitetsutnyttjande. Inom skog är det omkring 55 procent av företagen som inte kan öka med mer än fem procent innan eventuell rekrytering. Motsvarande siffra för företag inom jord är cirka 25 procent.

Knappt fem respektive 17 procent av tillfrågade företag inom jord- respektive skogsbruk har upplevt brist på rätt kompetens det senaste halvåret. Vanligt förekommande inom såväl jord- som skogsbruk är att täcka upp bristsituationer med pensionärer. Bristen på skogsmaskinförare bedöms kvarstå.

Under våren bedömde 34 respektive 25 procent av företagen inom skogsbruket respektive jordbruket att efterfrågan skulle öka de närmaste sex månaderna. Utfallet visade en ökning med 31 procent för skogsbruksföretagen och fem procent för jordbruksföretagen.

Inför det kommande året bedömer drygt tre av tio företag inom såväl jord- som skogsbruk en ökande efterfrågan. Inom skogsbruket är det 12 procent som bedömer en minskande efterfrågan. Inom jordbrukssektorn är det däremot ingen som bedömer minskad efterfrågan. Sysselsättningen inom jord- och skogsbruk bedöms bli relativt oförändrad under 2016.

Industri

Tillverkningsindustrin inklusive mineralutvinning, energiförsörjning, miljöverksamhet, renings- och avfallsanläggningar, el-, gas-, värme-, vatten- och reningsverk sysselsatte år 2013 cirka 17 700 personer (dagbefolkning 16-64 år) av samtliga sysselsatta i länet, enligt SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik. Under 2016 uppnår cirka 450 personer en pensionsålder av 65 år. Ett flertal av de pensionsavgångar som sker inom branschen ersätts inte fullt ut då ny teknik, rationaliseringar eller annan verksamhetsutveckling minskar personalbehovet.

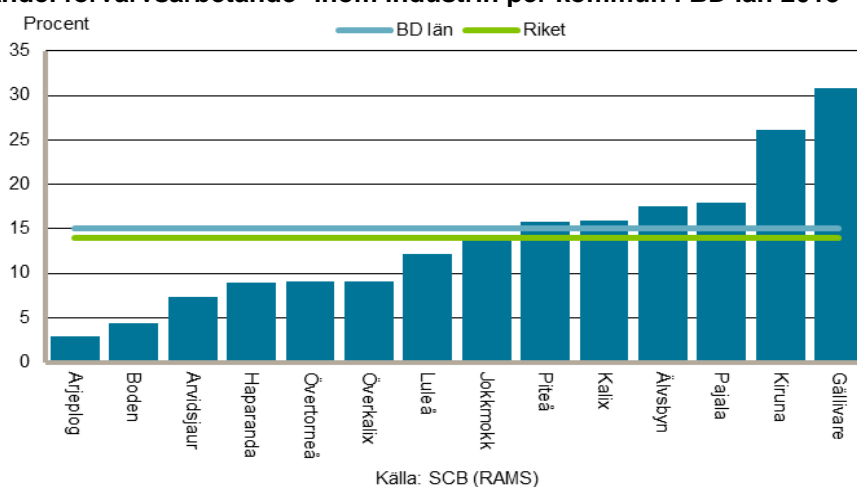
Diagrammet nedan visar andelen arbetstillfällen inom industrin i länets kommuner. Diagrammet visar även att andelen förvärvsarbete inom industrin i länet uppgår till cirka 15 procent, vilket är en marginellt högre andel än för riket som helhet.

Produktionskapaciteten är en indikator som ger en fingervisning om hur efterfrågan av varor och tjänster påverkar produktionen. Högt kapacitetsutnyttjande kan innebära nyanställningar och lågt kan innebära varsel och uppsägningar. I den här undersökningen har 31 procent av industriföretagen bedömt att de inte kan öka produktionen med mer än 5 procent innan eventuell nyanställning. Vilket kan jämföras med 42 procent hösten 2014.

I höstens undersökning har närmare 13 procent av de tillfrågade företagen inom tillverkningsindustrin haft svårt att hitta rätt kompetens vid rekryteringar. Vilket kan jämföras med samma tidpunkt året innan då det var cirka 23 procent. I Västerbottens län och riket var det cirka 18 respektive 22 procent av tillfrågade företag inom industri som hade upplevt brist.

Ett urval av upplevda bristyrken det senaste halvåret i länet: civilingenjörer och ingenjörer inom exempelvis el, elektronik, maskin, elmontörer och elreparatörer samt inköps- och distributionschef.

Andel förvärvsarbete³ inom industrin per kommun i BD län 2013

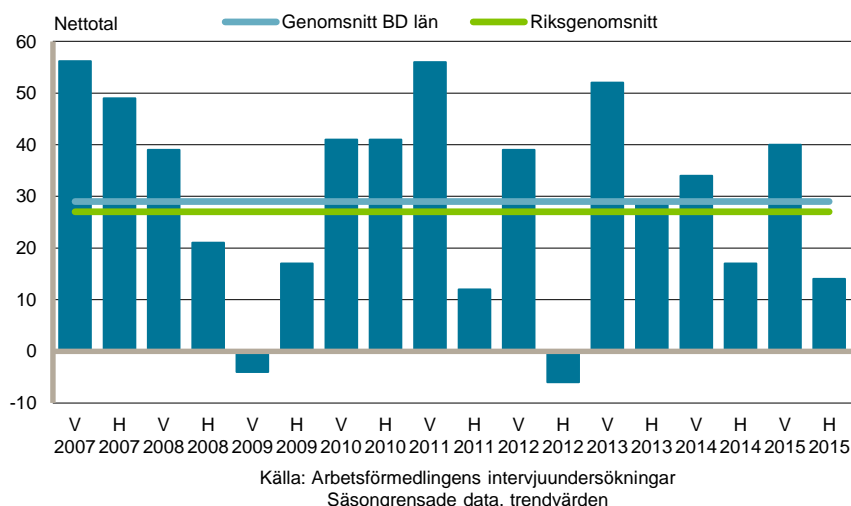
³ Avser förvärvsarbete dagbefolkning, 16-64 år.

Efterfrågeutveckling inom industrin

Höstens undersökning visar att industriföretagen i länet det senaste halvåret i stort haft den efterfrågan som bedömdes i vårens undersökning. Diagrammet längre ner visar att industriföretagens efterfrågan inför det kommande halvåret ligger något lägre än vad den gjorde hösten 2014. Den lite mer negativa bedömningen inom industrin är sannolikt ett resultat av den ovisshet som finns om gruvnäringens framtid.

I den här undersökningen lyfter livsmedels-, motor-, släp-, trä- och pappersvarutillverkning efterfrågeindexet för länets tillverkningsindustri. Minst optimistiska i sin bedömning om framtida efterfrågan är företag inom tillverkning av metallvaror, utom maskiner. Diagrammet visar även att länets historiska genomsnitt ligger något högre än riket som helhet. Sysselsättningen inom länets totala industriverksamheter bedöms minska något under prognosperioden.

Förväntningsläget inom industrin för kommande sex månader, BD län, våren 2007-hösten 2015

Byggverksamhet

Byggverksamheten sysselsatte 2013 cirka 10 500 personer (dagbefolkning, 16-64 år) enligt SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik. Under 2016 uppnår drygt 200 personer en pensionsålder av 65 år. Branschen domineras av män, cirka 91 procent.

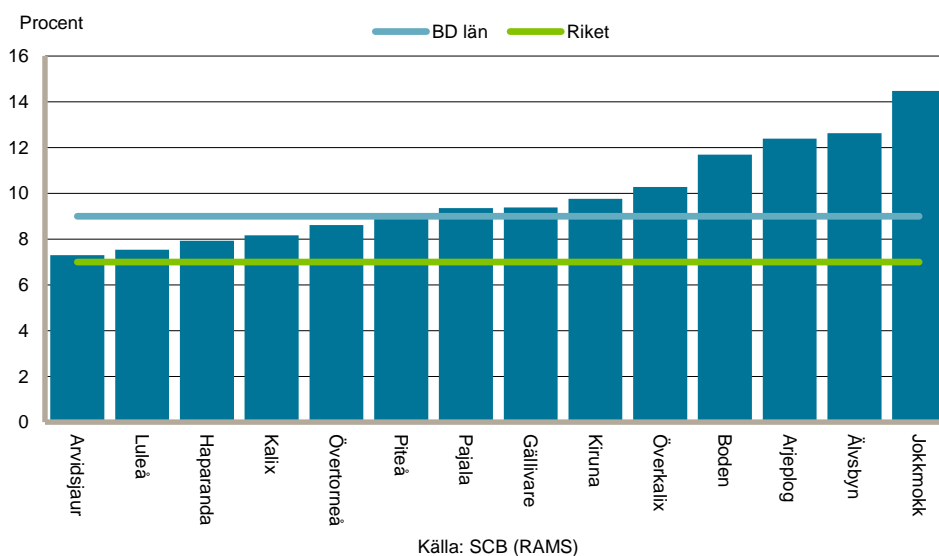
Diagrammet nedan visar att samtliga av länets kommuner under 2013 hade en högre andel förvärvsarbetande (cirka 9 procent) inom bygg jämfört med riket totalt (cirka 7 procent).

Byggbranschen är en av de branscher där kapacitetsutnyttjandet ligger bland de högsta av samtliga branscher. Inom bygg är det drygt 50 procent av tillfrågade företag som inte kan öka sin produktion med mer än fem procent innan eventuell nyanställning måste ske. Det kan jämföras med året innan då de var omkring 60 procent.

Omkring 44 procent av tillfrågade företag inom bygg uppger att de upplevt brist på arbetskraft det senaste halvåret. Det är en minskning med cirka tre procentenheter jämfört med hösten 2014. I Västerbottens län och riket var det cirka 35 respektive 36 procent av företagen inom bygg som upplevt svårigheter att finna rätt kompetens vid rekrytering.

Ett urval av upplevda bristyrken: driftchefer inom bygg, service och kommunikation, VVS-montörer, kranförare, anläggningsarbetare samt lastbils- och långtradarförare. Trots en viss ljusning kvarstår svårigheterna för vissa lärlingskategorier i allmänhet och för de med inriktning el i synnerhet att skaffa sig nödvändig erfarenhet för att etablera sig på länets byggarbetsmarknad.

Andel förvärvsarbetande⁴ inom byggverksamhet per kommun i BD län 2013

Efterfrågeutveckling inom byggverksamheten

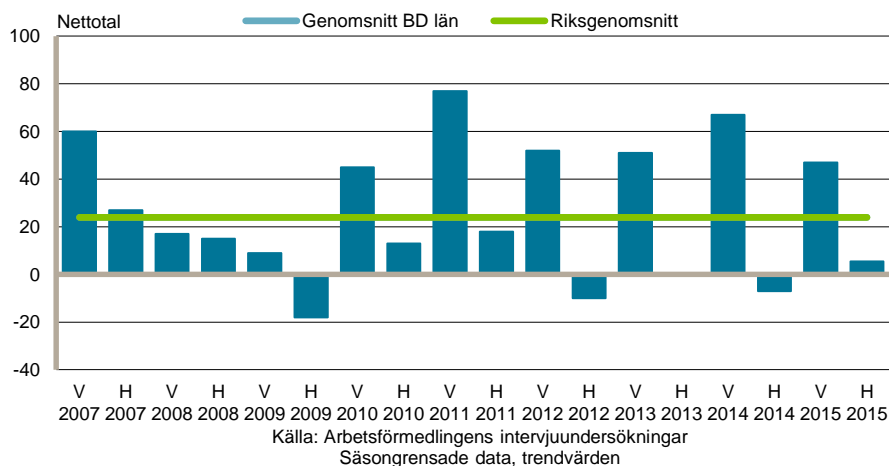
Höstens undersökning visar att byggföretagen i länet det senaste halvåret i stort haft den efterfrågan som bedömdes i vårens undersökning. Stadsomvandlingarna och andra anläggnings- och husprojekt håller efterfrågan uppe fram för allt under sommarperioden. ROT-avdragen håller fortsatt de mindre bygghantverkarnas efterfrågan uppe runt om i länet. En ökad konkurrens från utländska entreprenörer signaleras från branschen.

Diagrammet längre ner visar, utöver att efterfrågan inom bygg är väldigt säsongsbetonad, också att efterfrågan de kommande sex månaderna är något starkare än vid motsvarande tid för ett år sedan. De mest optimistiska bedömningarna för efterfrågan bland länets byggföretag de kommande sex vintermånaderna råder inom husbyggnation. Diagrammet visar även att länets historiska genomsnittliga byggindex ligger i paritet med riket som helhet.

⁴ Avser förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år.

Inom anläggningssidan och specialbyggnation (exempelvis mark, el, golv, måleri och VVS) bedömde merparten oförändrad efterfrågan eller något minskande. Sysselsättningen inom byggbranschen bedöms öka med cirka 200-250 personer under prognosperioden.

Förväntningsläget inom byggverksamhet för kommande sex månader, BD län, våren 2007-hösten 2015

Privata tjänster

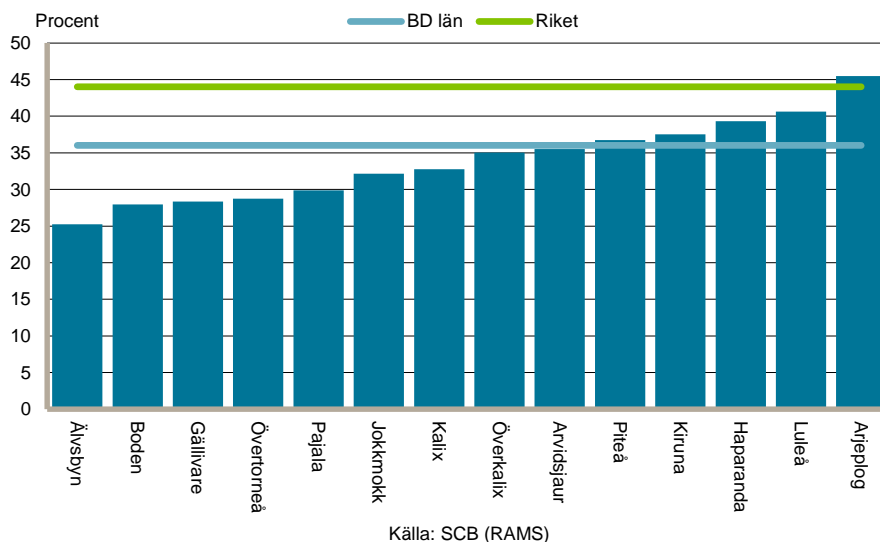
Privata tjänster som omfattar en stor mängd delsektorer sysselsatte år 2013 cirka 41 700 personer (16-64 år dagbefolkning) enligt SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik. Under 2016 uppnår drygt 800 personer en pensionsålder av 65 år. Den privata tjänstesektorn har vuxit i god takt och varit en starkt bidragande orsak till de senaste årens sysselsättningsökning i länet. Det är framför allt inom hushålls- och företagsnära tjänster som efterfrågan varit stark och bidragit till sysselsättningsökningen.

Diagrammet nedan visar att Arjeplog har den högsta andelen och Älvsbyn den lägsta andelen förvärvsarbetare och inom privata tjänster i länet. Diagrammet visar även att samtliga av länets kommuner förutom Arjeplog hade en lägre andel förvärvsarbetande inom privata tjänster jämfört med riket som helhet.

Inom privata tjänster är det närmare 40 procent av tillfrågade företag som inte kan öka sin produktion med mer än fem procent innan eventuell nyanställning måste ske. Det kan jämföras med året innan då det var omkring 34 procent. Högst kapacitetsutnyttjande har vård och omsorg, utbildning, IT samt hotell och restaurang där fler än hälften av tillfrågade företag bedömt att de inte kan öka sin produktion med mer än fem procent innan eventuell rekrytering. Störst utrymme för produktionshöjning innan rekrytering i den här undersökningen har företag inom handel.

33 procent av tillfrågade företag inom privata tjänster uppger att de upplevt brist på rätt kompetens det senaste halvåret. Det är ökning med cirka tre procentenheter jämfört med året innan. I Västerbottens län och riket var det cirka 17 respektive 28 procent av företagen inom bygg som upplevt svårigheter att finna rätt kompetens vid rekrytering.

Andel förvärvsarbetande⁵ inom privata tjänster per kommun i BD län 2013

Efterfrågeutveckling privata tjänster

Handel

Handeln sysselsatte 2013 drygt 11 000 personer i länet. Inom handeln är det en relativt jämn könsfördelning, cirka 52 procent män och 48 procent kvinnor. Handeln har under de senaste sex månaderna haft en något sämre efterfrågan än den som bedömdes under våren. Vid vårens undersökning bedömde drygt sex av tio intervjuade företag att efterfrågan skulle öka, utfallet blev en ökning för cirka fyra av tio företag.

Inför det kommande halvåret bedömer närmare hälften av tillfrågade företag inom handel att efterfrågan kommer att öka. Inom handeln finns det ett relativt stort utrymme för en produktionshöjning innan eventuell nyrekrytering måste ske. Normalt innan eventuella nyanställningar är tjänstegradshöjning för den stora mängd deltidsanställda som finns inom branschen.

Omkring 44 procent av tillfrågade företag har upplevt brist på rätt kompetens det senaste halvåret. Det är hela 30 procentenheter fler jämfört med för ett år sedan. Ökningen är något större inom detaljhandeln än partihandeln. Ett urval av upplevda briststyrken inom handeln det senaste halvåret: motorfordonsmekaniker och reparatörer och chefer för mindre enheter, avdelningssäljare.

Transportsektorn

2013 sysselsatte transportbranschen som infattar magasinering, mark-, luft- och sjötransport samt post- och kurirverksamhet cirka 6 000 personer i länet. Cirka 17 procent av de

⁵ Avser förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år.

sysselsatta inom transport utgörs av kvinnor. En andel som ett flertal av tillfrågade företag har en ambition att höja. Transportbranschen är till stora delar beroende av andra näringsgrenars konjunktur och efterfrågan, och då särskilt inom exempelvis bygg, industri och handel. E-handeln fortsätter få en allt större betydelse för branschen.

Transportbranschen har under de senaste sex månaderna haft en marginellt sämre efterfrågan än den som bedömdes under våren. Vid vårens undersökning bedömde tre av tio intervjuade företag att efterfrågan skulle öka, resultatet blev en ökning för två av tio företag. Inför det kommande halvåret bedömer ett av tio tillfrågade företag en ökad efterfrågan, vilket kan jämföras med för ett år sedan då omkring tre av tio företag bedömde en ökad efterfrågan.

Den något minskande optimismen är sannolikt en effekt av gruvverksamhetens lönsamhetsproblem, säsongvariationen inom bygg samt en, enligt branschen, osund arbetsvillkorskonkurrens från utländska åkerier. Drygt 40 procent av tillfrågade arbetsställen kan inte öka produktionen med mer än fem procent innan eventuell nyrekrytering behöver ske. Vilket är på samma nivå som för ett år sedan.

Närmare 24 procent av intervjuade företag har upplevt brist på arbetskraft med rätt kompetens det senaste halvåret, vilket kan jämföras med för ett år sedan då det var cirka 33 procent. Ett urval av upplevda bristyrken: bussförare samt motorfordonsmekaniker- och reparatörer. Ett urval av bedömda brister på ett års sikt: bussförare, transportledare, lokförare.

Information och kommunikation

Information och kommunikation som omfattar bland annat telekommunikationer, datakonsultverksamhet och förlagsverksamhet, film, video och TV-verksamhet sysselsatte cirka 2 800 personer 2013.

Under de senaste sex månaderna har företagen inom information och kommunikation haft en något sämre efterfrågeutveckling än den som bedömdes under våren. Vid vårens undersökning bedömde drygt hälften av de intervjuade företagen att efterfrågan skulle öka, resultatet blev en ökning för tre av tio företag. Telekommunikationens höga förväntningar om efterfrågeökning i vårens undersökning uppfylldes näst intill fullt ut. Inför det närmaste halvåret och året är företagen inom databranschen mest optimistiska medan företagen inom telekommunikation bedömer ett oförändrat läge. Mest negativa inför framtiden är företagen inom förlagsverksamheten.

Drygt 53 procent av tillfrågade arbetsställen kan inte öka produktionen med mer än fem procent innan eventuell nyrekrytering behöver ske. Det kan jämföras med knappt 20 procent för ett år sedan. Närmare 34 procent av tillfrågade företag har upplevt brist på rätt kompetens det senaste halvåret, vilket är en fördubbling jämfört med för ett år sedan. Upplevda bristyrken: systemutvecklare med lång erfarenhet, datatekniker samt illustratörer.

Finansiell verksamhet och företagstjänster

Finansiell verksamhet och företagstjänster som inrymmer ett brett spektra av verksamheter såsom exempelvis bank, försäkring, konsulter inom ekonomi, teknik och bygg, uthyrning, bemanning, callcenterverksamhet, juridisk rådgivning, säkerhet, resebyråer och lokalvård sysselsatte cirka 13 800 personer under 2013.

Verksamheterna totalt inom finansiell verksamhet och företagstjänster har det senaste halvåret haft en marginellt sämre efterfrågan än vad som bedömdes under vårens undersökning. Under våren bedömde 40 procent en ökad efterfrågan. Resultat vid höstens undersökning visade en ökad efterfrågan för 37 procent. Inför de kommande sex månaderna bedömer 36 procent av tillfrågade företag ökad efterfrågan och cirka åtta procent en minskad efterfrågan. Mest optimistiska är man inom finansiella tjänster, stödtjänster till finans och försäkringar, säkerhets- och bevakningstjänster samt kontors- och företags-tjänster dit callcenterverksamheterna hör. Inom fastighetsverksamhet och service är tillfrågade företag lite mer försiktiga i sin bedömning.

41 procent av tillfrågade företag kan inte öka produktionen med mer än fem procent innan eventuell nyrekrytering måste ske, vilket kan jämföras med 31 procent året innan. Högst kapacitetsutnyttjande har verksamheter inom säkerhet och bevakning samt kontors- och företagstjänster. Inom dessa verksamheter har nio av tio tillfrågade företag mindre än fem procentens möjlighet att öka sina tjänsteleveranser innan eventuell nyrekrytering. Störst möjlighet till produktionshöjning i den här undersökningen har verksamheter inom juridiska, ekonomiska och tekniska konsulttjänster.

Närmare 24 procent av tillfrågade företag har upplevt brist på rätt kompetens det senaste halvåret, vilket kan jämföras med drygt 48 procent för ett år sedan. Upplevda briststyrken i den här undersökningen: företagsekonomer, företagssäljare, civilingenjörer bygg och anläggning, fastighetsskötare.

Hotell och restaurang

Hotell och restaurang sysselsatte cirka 3 900 personer 2013. Könsfördelningen inom branschen är cirka 61 procent kvinnor och 39 procent män. Det senaste halvårets efterfrågeutveckling inom hotell och restaurang har i stort motsvarat den bedömning som gjordes under våren. För hotell och logiverksamhet var efterfrågan något bättre än förväntat och för restaurang marginellt något sämre än väntat.

Inför det närmaste halvåret och året bedömer närmare sex av tio respektive tre av tio tillfrågade företag inom hotell respektive restaurang en ökad efterfrågan. Omkring 42 procent av tillfrågade företag kan inte öka produktionen med mer än fem procent innan eventuell nyrekrytering måste ske, vilket är i paritet med andelen för ett år sedan. Högst utrymme för ökad produktion innan eventuell anställning finns inom restaurang.

Över 46 procent av tillfrågade företag inom hotell- och restaurang har upplevt brist på rätt kompetens det senaste halvåret, vilket är samma andel som för ett år sedan. Närmare sex av tio tillfrågade företag inom restaurang har upplevt brist på arbetskraft det senaste halvåret.

Ett urval av upplevda bristyrken de senaste sex månaderna: kockar med erfarenhet, köks- och restaurangbiträden, hovmästare, servitörer och bartendrar. Ansvarsfulla och erfarna kockar med fördjupade specialistkunskaper har varit och är en påtaglig brist i nuläget och bedöms även var det under överskådlig tid.

Privat utbildning, vård och omsorg

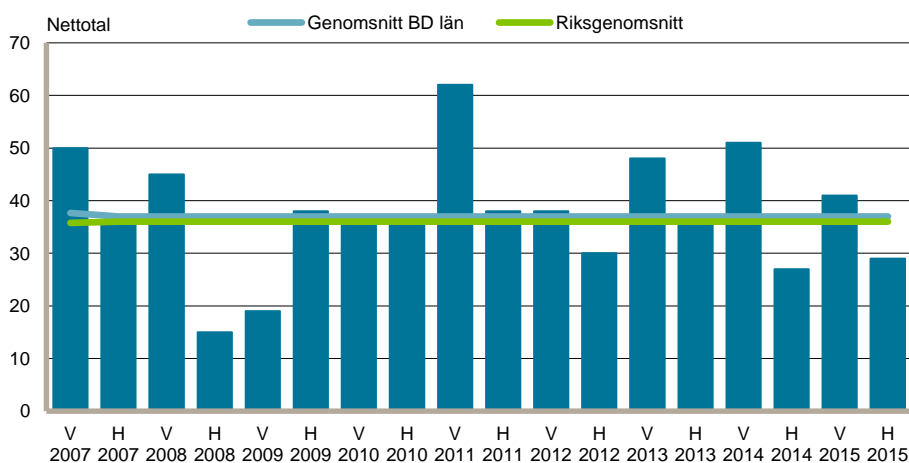
Privat utbildning, vård och omsorg som till största delen utför offentligt finansierade uppdrag har under de senaste åren vuxit och blivit en allt större tjänsteleverantör på länets arbetsmarknad.

Tillfrågade arbetsställen inom privat utbildning samt vård och omsorg har haft en sämre efterfrågeutveckling än den bedömning som gjordes i vårens undersökning. Under våren bedömde 47 respektive 52 procent inom utbildning respektive vård och omsorg en ökad efterfrågan. Utfallet för det senaste halvåret i den här undersökningen visade att 17 respektive 30 procent hade haft en ökad efterfrågan.

Inför de kommande sex månaderna bedömer fem av tio tillfrågade arbetsställen inom vård och omsorg och två av tio inom utbildning en ökad efterfrågan. Närmare 60 procent av tillfrågade företag kan inte öka produktionen med mer än fem procent innan eventuell nyrekrytering måste ske, vilket kan jämföras med cirka 56 procent för ett år sedan.

Av tillfrågade arbetsställen är det 20 procent inom vård och omsorg och cirka 26 procent inom utbildning som har upplevt brist på rätt kompetens det senaste halvåret. Det kan jämföras med 53 respektive 32 procent för ett år sedan. Ett urval av upplevda bristyrken de senaste sex månaderna: undersköterskor, vårdbiträden, grundskollärare, barnskötare.

Förväntningsläget inom privata tjänster för kommande sex månader, BD län, våren 2007-hösten 2015

Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar
Säsongrensade data, trendvärden

Offentliga tjänster

Offentliga tjänster sysselsatte år 2013 cirka 42 700 personer (16-64 år dagbefolkning) enligt SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik. Under 2016 uppnår omkring 1 400 av dessa en pensionsålder av 65 år. Könsfördelningen inom offentlig vård och utbildning är cirka 80 procent kvinnor och 20 procent män.

Diagrammet visar att Boden, Arvidsjaur och Övertorneå är de kommuner i länet som har den högsta andelen förvärvsarbetare inom offentliga tjänster. Diagrammet visar även att endast gruvkommunerna Kiruna och Gällivare har en lägre andel förvärvsarbetare inom offentliga tjänster jämfört med riket som helhet. De stora ersättningsrekryteringarna fortgår under prognosperioden och ett flertal år framöver. Ersättningsrekryteringarna kommer fortsatt att vara störst inom vård och omsorg samt utbildning.

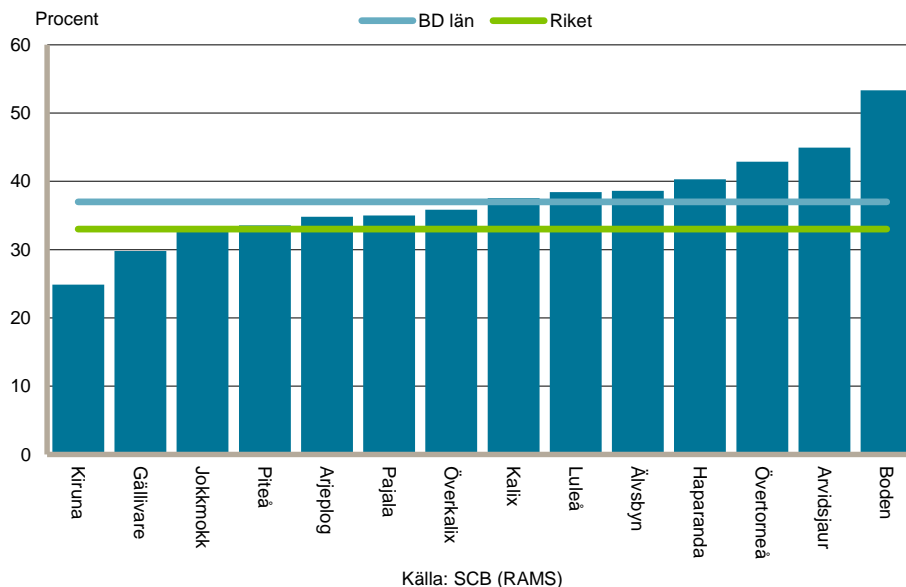
Övertaligheten har de senaste fem åren minskat från cirka 200 till 15 i denna undersökning. Närmare 58 procent av tillfrågade verksamhetsområden har det senaste halvåret upplevt rekryteringssvårigheter. Inom samtliga verksamhetsområden (förutom övrig kommunal- och landstingsverksamhet samt statlig verksamhet) har närmare sju av tio upplevt brist på efterfrågad kompetens.

Ett urval av upplevda bristyrken de senaste sex månaderna inom vårdsektorn: läkare, tandläkare, barnmorskor, undersköterskor, biomedicinska analytiker och sjuksköterskor med både grund- och specialinriktad utbildning.

Ett urval av upplevda bristyrken det senaste halvåret inom övriga offentliga verksamheter: grundskollärare, gymnasielärare i yrkes- och allmänna ämnen, speciallärare, förskollärare, lärare i estetiska och praktiska ämnen samt socialsekreterare. Under senare tid har behovet av lärare till SFI- och svenska som andra språkundervisning ökat markant. Inom försvarsmakten kvarstår svårigheterna att rekrytera beredskapssoldater.

Inom ett flertal verksamhetsområden där det varit problem med att hitta rätt arbetskraft vid rekryteringar har man förlitat sig på äldre personers möjlighet till senare pensionsuttag eller deras vilja att vid redan uttagen pension gå in som extra timanställd. Rekryteringssvårigheterna äventyrar kommunmedborgarnas lagstadgade rättigheter inom utbildning, vård, omsorg och annan service.

För att attrahera och underlätta framtida rekrytering av arbetskraft samt tillvarata redan anställd personals kompetenser inom de offentliga verksamheterna bör en kontinuerlig översyn och anpassning av arbetstids- och arbetsmiljöavtal ske.

Andel förvärvsarbetande⁶ inom offentliga tjänster per kommun i BD län 2013**Efterfrågeutvecklingen inom offentlig verksamhet**

Vid vårens undersökning bedömde drygt 26 procent av intervjuade verksamhetsområden att efterfrågan skulle öka, utfallet blev en ökning för närmare 30 procent. Verksamhetsområden inom utbildningssektorn hade en högre efterfrågan än förväntat. Det är sannolikt en effekt av höstens ökande flyktingmottagande.

Inför det kommande halvåret bedömer 37 procent av tillfrågade verksamhetsområden att efterfrågan av deras tjänster kommer att öka och drygt sju procent bedömer att den ska minska. Detta kan jämföras med motsvarande tid för ett år sedan då cirka 24 procent bedömde ökande och knappt sju procent bedömde minskande tjänsteproduktion. Största efterfrågeökningen bedöms ske inom barnomsorgen och vuxenutbildningen där omkring sju av tio verksamheter bedömt en ökad efterfrågan.

Systemställningen inom offentliga verksamheter har de senaste åren haft en ökande trend. Den trenden bedöms fortsätta under prognosperioden. Vård och omsorg, grundskola och barnomsorg kommer att stå för större delen av den ökningen.

⁶ Avser förvärvsarbetande dagbefolkning, 16-64 år.

Brist- och överskottsyrken

Brist- och överskottsyrkena, som endast är ett urval av en stor mängd brist- och överskottsyrken, har i många år varit stabila och indikerar strukturella problem på länets arbetsmarknad.

Många av bristyrkena kräver en längre eftergymnasial utbildning eller ställer höga krav på hantverksskicklighet. Ett flertal överskottsyrken har lägre utbildningskrav och konkurrensen om dessa jobb kommer att vara fortsatt hård. Efterfrågan på arbetskraft påverkas av konjunkturen och det stora generationsskiftet som länets arbetsmarknad befinner sig i. Dessa två faktorer bedöms medföra att rekryteringsproblemen kommer att öka och möjligheterna för länets arbetsgivare att hitta arbetskraft med rätt kompetens förvärras, trots att det fortsatt finns många personer som går utan arbete. Många av dessa sökande har inte den kompetens som arbetsgivare efterfrågar.

Arbetsmarknadsläget för ett urval av yrken i Norrbottens län under det närmaste året

Bristyrken	Överskottsyrken
BIOMEDICINSKA ANALYTIKER	ADMINISTRATÖRER OCH SEKRETERARE
FORDONSMEKANIKER	EKONOMIASSISTENTER
FÖRSKOLLÄRARE	FYSIOTERAPEUTER/SJUKGYMNASTER
GOLVLÄGGARE/PLATTSÄTTARE	FÖRSÄLJARE, DAGLIGVAROR
INGENJÖRER-TEKNIKER BYGG/MASKIN/EL	FÖRSÄLJARE, FACKHANDEL
KOCKAR	GODSHANTERARE OCH EXPRESSBUD
LÄKARE	LAGERARBETARE
LÄRARE - SPECIALPEDAGOGER	PARKARBETARE
PLÅTSLAGARE	STÄDARE
SJUKSKÖTERS KOR GRUND/SPECIALIST	TRUCKFÖRARE
SOCIALSEKRETERARE	TRÄDGÅRDSARBETARE
UNDERSKÖTERS KOR	VAKTMÅSTARE

Tabellen visar en bedömning av arbetsmarknadsläget hösten 2016 för ett urval av yrken i länet.

I Norrbottens län har cirka 31 procent (riket 28 procent) av intervjuade arbetsställen inom privata näringslivet och cirka 58 procent (riket 57 procent) inom offentlig sektor upplevt rekryteringsproblem det senaste halvåret. Cirka 11 procent (riket 11 procent) av tillfrågade företag inom privata näringslivet och drygt 7 procent (riket 10 procent) av tillfrågade verksamheter inom offentliga sektorn har i höstens undersökning inte ens försökt (dold brist) rekrytera arbetskraft på grund av den bristsituation som råder.

De vanligaste konsekvenserna som angavs vid rekryteringsproblem var att man erbjöd högre lön eller att man inte lyckades rekrytera samt att rekryteringen tog längre tid än normalt. Andra vanliga konsekvenser av arbetskraftsbristen var att befintlig personal fick arbeta mer, produktionen/service minskade och expansion sköts på framtiden. Noteras kan att andelen som svarat att befintlig personal fick arbeta mer har de senaste två åren ökat från 25 till 33 procent inom offentlig sektor och från 13 till 25 procent inom privata näringslivet.

Befolkning och arbetskraft

Utbudet av arbetskraft består av den del av befolkningen i åldern 16-64 år som kan och vill arbeta. De kan sedan delas upp i de som har ett arbete och de som inte har ett arbete. Gruppen som inte har ett arbete utgör en outnyttjad arbetskraft. Till den outnyttjade arbetskraften hör de öppet arbetslösa och de som deltar i program med aktivitetsstöd. Arbetskraftsutbudet följer normalt konjunkturläget så till vida att fler söker sig till arbetsmarknaden när det är högkonjunktur och omvänt när det är lågkonjunktur.

Norrbottnens län har precis som många så kallade skogslän ett negativt födelsenetto (fler döda än födda) som äventyrar framtida välfärd, tillväxt och befolkningsutveckling. Tydligast är den negativa befolkningsutvecklingen i de mer glest befolkade områdena.

En ökning av antalet inflyttade inrikes- så väl som utrikesfödda i dessa län och glest befolkade kommuner är ett måste för att klara en framtida jobbtillväxt, generationsskifte samt bibehålla en hög kvalitet inom välfärdssektorn.

Utanför arbetskraften

Heltidsstuderande och personer som har sjukersättning på heltid innebär ett minskat tillskott till arbetskraften. Ohälsotalet är Försäkringskassans mått på frånvarodagar som ersätts från sjukförsäkringen (sjukpenning, arbetsskadesjukpenning, rehabiliteringspenning samt sjuk- och aktivitetsersättning) under en tolv månaders period.

Enligt Försäkringskassans statistik över ohälsotalet 2014 så låg Norrbottens ohälsotal på 31,8 procent och rikets på 27,3 procent. För länets del var det en ökning med 0,4 procentenheter och för riket en ökning med 0,5 procentenheter jämfört med 2013. Ohälsotalet för kvinnor låg på 38,7 procent (riket 32,8) och för män 25,5 procent (riket 22,1).

Länets högsta respektive lägsta ohälsotal under 2014 hade Haparanda med 48,2 samt Kiruna med 22,2 procent. För kvinnornas del var det Piteå som hade den högsta, 49,8 procent och Kiruna den lägsta, 26,4 procent. Hos männen var det Haparanda som låg högst med 47,8 procent och Kiruna som låg lägst med 18,5 procent.

Enligt SCB:s senaste siffror (2014) för in- och utpendlingen över länsgränsen så var det drygt 4 200 som pendlade in i länet och cirka 3 900 som pendlade ut från länet. Den största andelen inpendlare (36 procent) kommer från grannlänet Västerbotten. Största utpendlingen sker till Stockholms- och Västerbottens län dit närmare 35 respektive 28 procent pendlar. Länet har utöver den inhemska pendlingen även en naturlig ut- och inpendling till grannländerna Norge och Finland.

Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen

I detta avsnitt kommer arbetslöshetens utveckling i Västerbottens län att beskrivas, tyngdpunkten i den senare delen av avsnittet kommer att ligga på de förändringar som skett mellan 2014 och 2015. Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik utgör grunden till beskrivningarna. Benämningen inskrivna arbetslösa är summan av gruppen öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd.

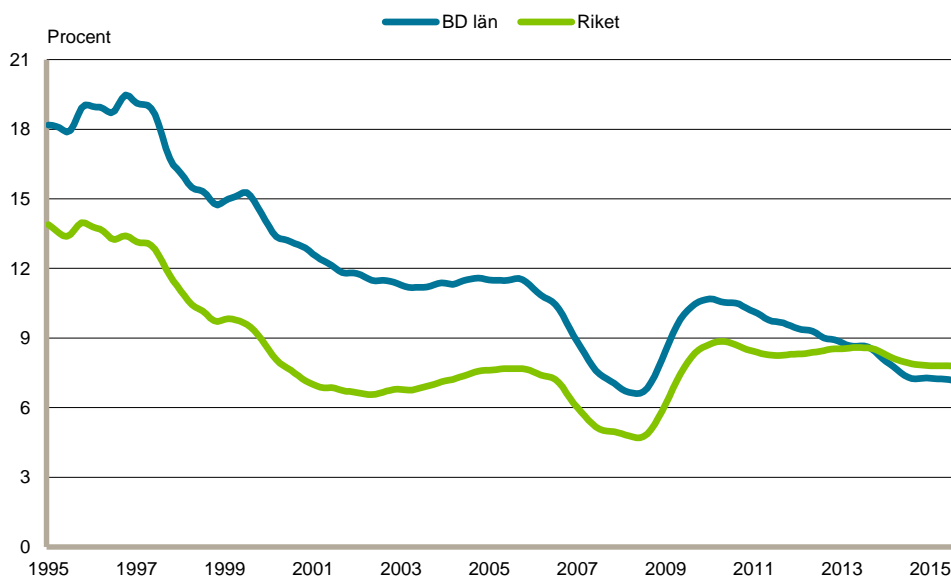
Arbetslöshetens utveckling

Diagrammet nedan visar att historiskt har länet alltid haft en högre arbetslöshet än rikets genomsnitt och då särskilt under 1990-talskrisen och en bra bit in i 2000-talet. I mitten av 1990-talet fanns det omkring 25 000 arbetslösa i länet, vilket motsvarade omkring 18-19 procent (säsongrensad data) arbetslöshet. Successivt har Norrbottens läns arbetslöshet sjunkit och i september 2013 understeg nivån för första gången rikets genomsnitt. Därefter har länets arbetslöshetsnivå stadigt legat under rikets genomsnitt.

I oktober 2015 var 8 960 personer eller 7,2 procent (riket 7,8 procent) av den registerbaserade arbetskraften i länet arbetslösa, vilket är i paritet med motsvarande månad året innan. Gruvnäringsens minskande lönsamhet och effekterna på dess kringverksamheter samt ett ökat antal utrikesfödda är bakomliggande skäl till att skillnaden mellan årets månadssiffror jämfört med motsvarande års månadssiffror jämförts.

Arbetsförmedlingens bedömer att utvecklingen med en minskande arbetslöshet kommer att avta och öka något marginellt under 2016. Arbetslöshetsutvecklingen redovisas gruppvis under rubriken ”Arbetslöshetens sammansättning.”

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft, BD län, januari 1995-oktober 2015

Källa: SCB (RAMS) och Arbetsförmedlingen.
Säsongrensade data, trendvärden

Arbetslöshetens sammansättning

Arbetslöshetsnivåer på totalen visar endast en dimension av arbetslösheten. För att bättre förstå arbetslöshetens sammansättning behöver man även analysera skillnader i arbetslöshetsnivåer bland olika grupper av arbetslösa. Diagrammet nedan jämför de relativa arbetslöshetsnivåerna enligt exempelvis ålder, kön, födelse land eller utbildningsbakgrund för både länet och riket. I bilaga 3 presenteras nämnda variabler även på kommun nivå.

Arbetslösheten bland män

Den manliga arbetslösheten i länet som genomsnitt under kvartal 2 och 3 2015 jämfört med motsvarande kvartal 2014 var marginellt (-74) lägre. En minskning från 7,4 procent till 7,3 procent. Riket hade en minskning (cirka -1 900) från 8,2 procent till 8,1 procent.

Pajala hade den största ökningen med 3,4 procentenheter eller från 5,9 procent till 9,3 procent. Gällivare och Luleå hade den största minskningen med 0,7 respektive 0,6 procentenheter. Gällivares minskning var från 6,8 till 6,1 procent och Luleås från 7,3 till 6,7 procent. Den lägsta arbetslösheten bland män hade Kiruna med 4,3 procent och den högsta hade Haparanda med 16 procent.

Arbetslösheten bland kvinnor

Den kvinnliga arbetslösheten i länet som genomsnitt under kvartal 2 och 3 2015 jämfört med motsvarande kvartal 2014 var marginellt (-123) lägre. En minskning från 6,5 procent till 6,2 procent. Riket hade en minskning (cirka -4 100) från 7,3 procent till 7,1 procent. Den största minskningen i länet har skett i Gällivare. Gällivare hade en minskning från 6,5 till 5,5 procent tätt följt av Piteås minskning från 6,5 till 5,7 procent och Älvsbyns minskning från 7,8 till 7,0 procent. Pajala hade den största ökningen, från 4,8 till 7,3 procent. Den lägsta arbetslösheten bland kvinnor hade Kiruna med 4,6 procent och den högsta hade Haparanda med 9,7 procent.

Arbetslösheten bland ungdomar 18-24 år

Ungdomsarbetslösheten i länet som genomsnitt under kvartal 2 och 3 2015 jämfört med motsvarande kvartal 2014 har minskat med 206 personer. En minskning från 14,3 procent till 13 procent. Riket hade en minskning med drygt 10 100 personer eller från 14,6 procent till 12,9 procent.

Största minskningen i länet kan noteras i Luleå som har minskat sin ungdomsarbetslöshet från 13,4 procent till 10,4 procent. Pajala hade den största ökningen, från 8,1 till 12,6 procent. Det är stora variationer i ungdomsarbetslösheten i länet, från Kirunas 8,8 procent till Haparandas 23,9 procent.

Arbetslösheten bland äldre 55-64 år

Arbetslösheten i länet i åldersgruppen 55-64 år som genomsnitt under kvartal 2 och 3 2015 jämfört med motsvarande kvartal 2014 var marginellt (30) högre. En ökning från

5,0 procent till 5,1 procent. Riket hade en ökning (cirka 230) från 6 procent till 6,1 procent. Största minskningen respektive största ökningen i länet kan noteras i Arvidsjaur som minskat från 7,1 till 5,3 procent och Pajala som ökat från 6 till 8,7 procent.

Arbetslösheten i länet för gruppen 55-64 år varierar även den relativt kraftigt, från Kirunas 3,0 procent till Haparandas 11,7 procent.

Tuff arbetsmarknad för utrikes födda

Arbetslösheten i länet för utrikesfödda som genomsnitt under kvartal 2 och 3 2015 jämfört med motsvarande kvartal 2014 har ökat med 184 personer, vilket kan jämföras med en minskning för inrikesfödda med närmare 400 personer. En ökning från 20,1 procent till 20,6 procent. Vilket kan jämföras med utvecklingen för inrikesfödda som har en minskning från 5,6 till 5,3 procent. Riket hade en ökning (cirka 16 100) eller från 20,2 procent till 21,1 procent. Riket har en minskning för inrikesfödda från 5,3 till 4,7 procent.

Den högsta arbetslösheten bland utrikesfödda hade Boden med 37,2 procent och den lägsta Pajala med 14,2 procent. Det kan jämföras med situationen för inrikesfödda där Haparanda låg på 11,2 och Kiruna på 3,3 procent.

Bodens höga arbetslöshet bland utrikesfödda kan förklaras med att kommunen har länets största flyktingförläggning samt att många nyanlända med uppehållstillstånd blir kvar i förlägningsboende i väntan på kommunplacering.

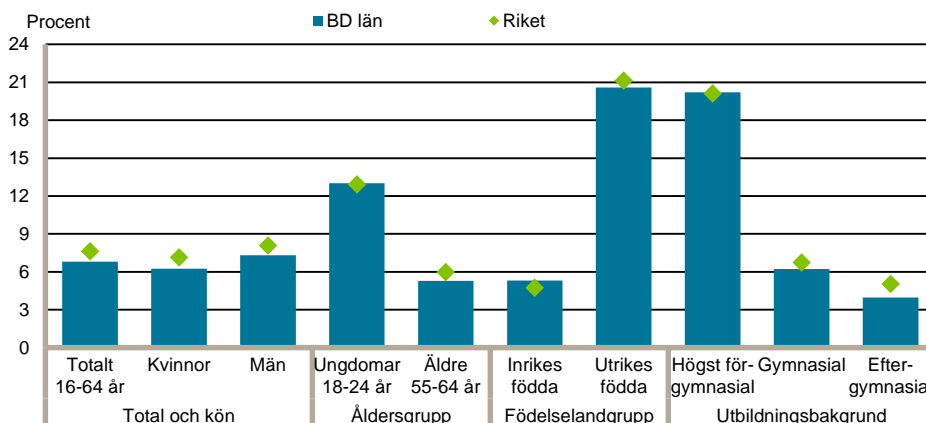
Arbetslöshet utifrån utbildningsbakgrund

Arbetslösheten bland de med endast förgymnasial utbildning i länet ligger kvar på ungefär samma nivå som året innan, det vill säga cirka 20 procent. Vilket är i paritet med samma nivå som riket som helhet. Den lägsta arbetslösheten bland de med grundskoleutbildning fanns i Kiruna med 13,6 procent och den högsta i Boden med 28,3 procent.

Länets arbetslöshet bland de med gymnasial utbildning låg på 6,2 procent vilket kan jämföras med rikets på 6,7 procent. Lägst och högst arbetslöshet i denna grupp hade Kiruna med 3,6 procent och Haparanda med 11,2 procent. Arbetslösheten för gruppen med eftergymnasial utbildning låg i länet på 4,0 procent, vilket var en procentenhet lägre än riket (5,0 procent).

Arbetslösheten i de olika utbildningsgrupperna visar tydligt att länets arbetsgivare kräver någon form av genomförd utbildning och då på lägst gymnasial nivå.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft för respektive grupp, genomsnitt av kvartal 2 och kvartal 3 2015, BD län

Källa: SCB (RAMS) och Arbetsförmedlingen

Tider utan arbete

Längre tider i arbetslöshet innebär oftast att den arbetssökande förlorar viktiga nätverk och att självförtroendet minskar. Med vetskap om detta är det glädjande att antalet arbetslösa med arbetslöshetstider längre än 12 månader minskat med cirka 1 900 personer sedan den senaste toppnoteringen som var vid årsskiftet 2010/2011. Gruppen utgjorde i oktober 2015 cirka 2 600 personer.

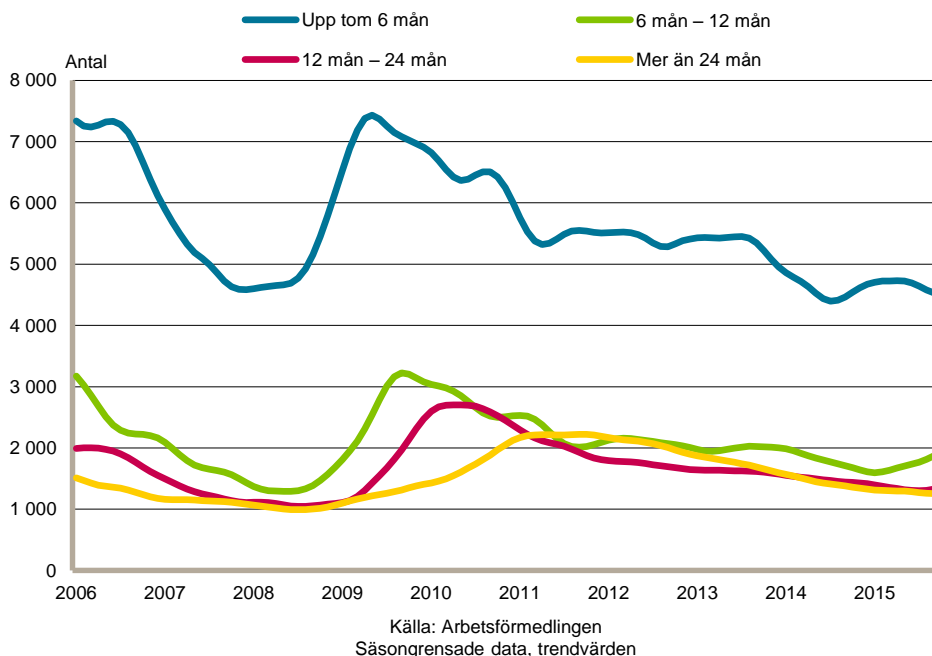
Ett flertal av de med långa inskrivningstider utan arbete tillhör någon av de grupper med särskilt utsatt ställning (högst förgymnasial utbildning, utomeuropeiskt födda, personer med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga samt äldre 55-64 år).

Av samtliga inskrivna öppet arbetslösa och i program med aktivitetsstöd med förgymnasial utbildning i oktober månad hade drygt 16 procent varit utan någon form av arbete under de senaste två åren. I ungdomsgruppen 18-24 år med endast förgymnasial utbildning hade drygt nio procent varit utan arbete de senaste två åren.

I gruppen utrikesfödda hade 14,4 procent inte haft någon form av arbete de senaste två åren. Det är i paritet med situationen för inrikesfödda. Av de arbetssökande med någon form av funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga hade drygt 31 procent varit utan någon form av arbete de senaste två åren. Det kan jämföras med gruppen icke funktionshindrade där knappt 10 procent varit utan arbete i mer två år.

I gruppen 60 plus var de omkring 29 procent som inte hade haft ett arbete de senaste två åren.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år efter inskrivningstid, BD län januari 2006-oktober 2015

Grupper med större svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden

Till grupperna med utsatt ställning på arbetsmarknaden räknas:

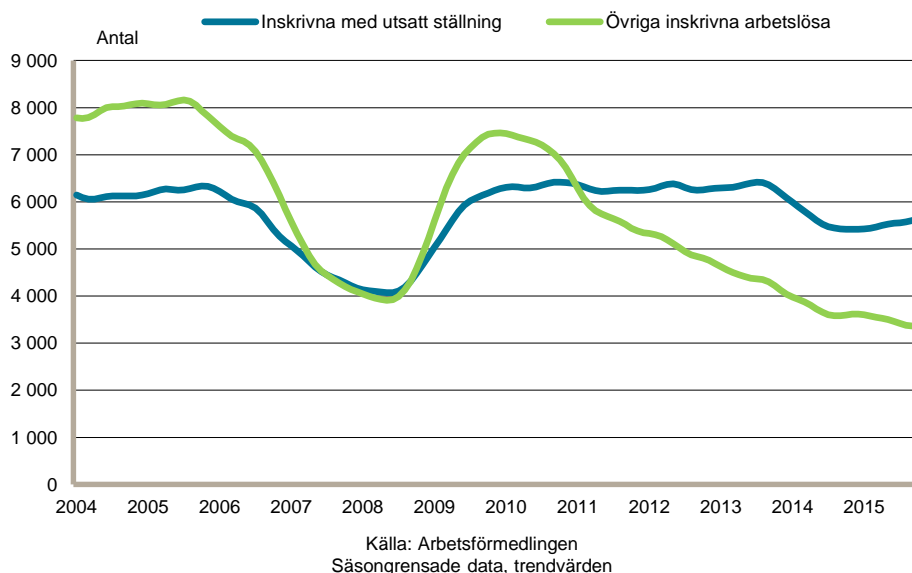
- Arbetslösa med högst förgymnasial utbildning
- Arbetslösa födda utanför Europa
- Arbetslösa med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga
- Arbetslösa äldre (55-64 år)

Gemensamt för ovanstående grupper är att en stor andel av dem uppvisar långa tider i arbetslöshet samt att man ofta även i tider då arbetsmarknaden är starkare har svårare att finna sysselsättning i samma omfattning som övriga arbetssökande. Arbetssökande i dessa grupper behöver även oftast mer stöd, tid och ekonomiska resurser för att bli matchningsbara.

Viktigt är att notera att arbetssökande i dessa olika grupper inte på något sätt är homogena utan det finns stora individuell kompetensreserver som länets arbetsmarknad är i behov av.

Diagrammet nedan visar att sedan årsskiftet 2010/2011 utgör ovanstående grupper mer än hälften av det totala antalet inskrivna arbetslösa på länets arbetsförmedlingar. I nuläget utgör grupperna närmare 63 procent av det totala antalet inskrivna arbetslösa. I antal motsvarade det cirka 5 600 av drygt 8 900 inskrivna arbetslösa i oktober.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år med utsatt ställning på arbetsmarknaden och övriga inskrivna arbetslösa, BD län, januari 2004-oktober 2015

Arbetslöshetsutveckling i grupper med lägre jobbchans

I diagrammet nedan kan man se att under de senaste två åren har det skett en minskning i samtliga grupper, förutom utomeuropeiskt födda som har en ökning med närmare 200 personer. Gruppen utomeuropeiskt födda har sedan början av 2004 ökat från drygt 400 till närmare 2 000 i oktober 2015.

I gruppen utrikesfödda totalt finns det cirka 22 procent som har någon form av eftergymnasial utbildning. Eftergymnasiala utbildningar som spänner över ett flertal yrkesområden, som exempelvis industri och teknik, hälso- och sjukvård samt pedagogik. Många kompetenser som länets arbetsgivare upplever brist på. En förutsättning för att dessa kompetenser ska komma länets arbetsmarknad till del är exempelvis effektiv matchning, validering, språkutbildning och eventuell kompletterande utbildning.

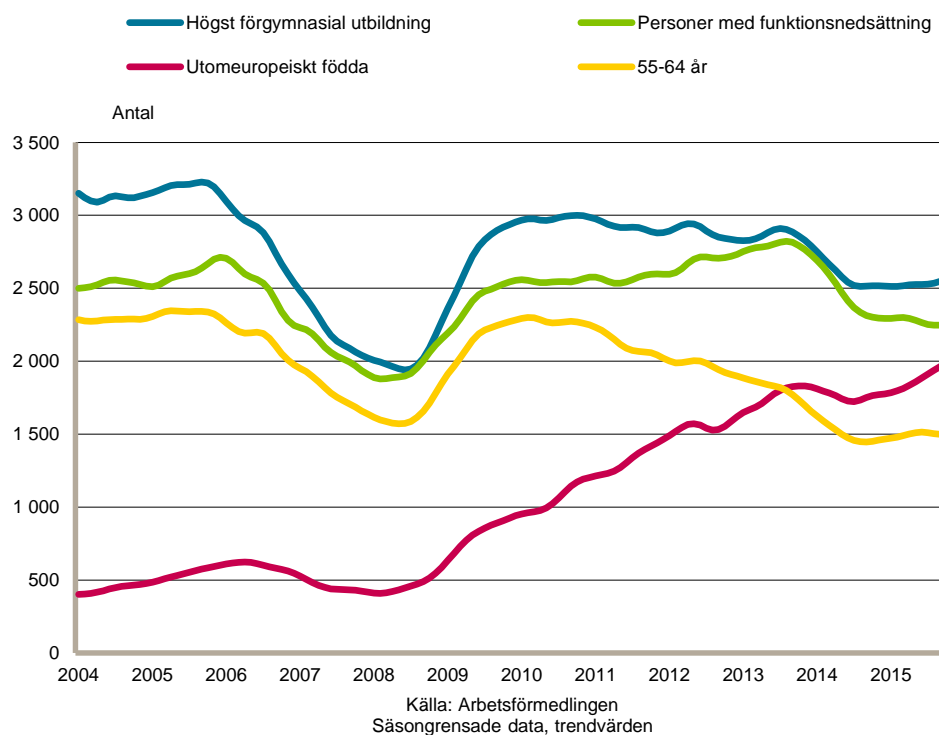
Den största arbetslöshetsminskningen de senaste två åren har skett i gruppen personer med funktionshinder som medför nedsatt arbetsförmåga, som minskat från cirka 2 900 till omkring 2 250 personer i oktober månad. I gruppen inskrivna arbetslösa med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga finns det omkring 12 procent som har en eftergymnasial utbildning. För denna grupp finns det ett flertal olika generösa individanpassade introduktionsstöd, lönesubventioner, arbetstekniska stöd, särskilt introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS) med mera att söka för arbetsgivare som bereder någon från gruppen en plats på länets arbetsmarknad.

Arbetslöshet bland de med förgymnasial utbildning hade en minskande trend fram till sommaren 2014, men har därefter legat relativt stabilt på cirka 2 500-2 600 personer. I

gruppen med endast förgymnasial utbildning fanns det i oktober månad drygt 650 ungdomar under 24 år.

Gruppen 55-64 år utgjorde i oktober 2015 omkring 1 500 personer av det totala antalet inskrivna arbetslösa. Det är en minskning med cirka 250 personer under de senaste två åren. Många i denna grupp har kompetenser som inte efterfrågas på grund av strukturomvandlingar, rationaliseringar och ny teknik. Dock ska det påpekas att det i denna grupp finns mycket erfarenhet och utbildning som vore värdefull och användbar på länets arbetsmarknad.

Inskrivna arbetslösa 16-64 år fördelade på enskilda grupper, BD län, januari 2004-oktober 2015. Observera att en person kan ingå i flera grupper

Utmaningar på länets arbetsmarknad

Norrbotten står inför en stor utmaning då cirka 2 800 personer per år under perioden 2016 och 2025 uppnår en pensionsålder på 65 år. Exempelvis så är cirka 47 procent av det totala antalet som uppnår 65 år verksamma inom offentliga tjänster. Inom bygg- och industriverksamheten är det cirka 250 respektive 450 per år som uppnår en pensionsålder på 65 år. De största behoven inom offentlig sektor kommer att finnas inom vård och omsorg, inom sjuk- och hälsovård samt utbildning. Inom dessa verksamhetsområden har det inte bara ersatts fullt ut vid avgångar, utan antalet rekryteringar har överskridit antalet avgångar. Viktigt är även att säkerställa det långsiktiga behovet av nyckelpersoner inom strategiskt viktiga yrkesområden som exempelvis industri, IT, vård, bygg med mera.

Norrbottens län behöver som de flesta skogslänen i landet inflyttning av personer i arbetsför ålder. Varifrån de kommer är inte det avgörande, men saknar de den utbildning som efterfrågas så är en snabb och effektiva valideringar med påföljande utbildningsinsatser nödvändig.

Många ungdomar har en diffus bild av arbetsmarknaden och inom vilka branscher och yrken de borde utbilda sig för att få jobb i länet. Här behövs omfattande informations- och vägledningsinsatser.

Omskolning från yrken där det råder liten efterfrågan till yrken där det råder brist på rätt kompetens är nödvändig.

Tillvaratagande av redan anställd personals kompetenser måste säkerställas genom att kontinuerligt se över och anpassa arbetstids- och arbetsmiljöavtal.

Tillgången på inskrivna arbetslösa med starkställning på arbetsmarknaden har minskat och bedöms fortsätta att minska. Det blir i detta sammanhang viktigare för Norrbottens län jämfört med många andra län i landet att ta tillvara på den kompetens som personer med exempelvis funktionsnedsättning, utländsk bakgrund och äldre arbetssökande har.

Norrbottens läns framtida arbetsmarknad är inte enbart en fråga för arbetsmarknadspolitiken utan här behövs sannolikt även ett större bostads-, näringslivs-, utbildnings- och integrationspolitiskt grepp. Det för att klara av den unika situation som generationsskiftet innebär och framtidens tillväxt och välfärd.

Bilagor

Bilaga 1. Metod och urval

Historia och syfte

Arbetsförmedlingen har gjort prognoser sedan 1960-talet. Den nuvarande metodiken infördes i mitten av 1990-talet. Samtidigt infördes ett enhetligt intervjuformulär. Sedan dess har intervjuformuläret utvecklats och antalet frågor har blivit fler.

Syftet med prognosarbetet är att ge Arbetsförmedlingen detaljerad kunskap om läget och framtidsutsikterna på arbetsmarknaden, vilket är viktigt för förmedlingens arbete med vägledning. Prognosarbetet stödjer på så sätt Arbetsförmedlingens kärnuppgift som är att matcha arbetssökande mot arbetsgivarnas rekryteringsbehov. Det sammanställda materialet är också ett viktigt underlag för planeringen av verksamheten på såväl lokal som central nivå. Ytterligare ett viktigt syfte med Arbetsförmedlingens prognoser är att informera och påverka externa aktörer. Arbetsförmedlingen publicerar en nationell och 21 regionala prognoser två gånger per år, i juni och december.

Metod och undersökningens genomförande

Arbetsförmedlingens prognoser baseras på intervjuer med ett mycket stort antal privata och offentliga arbetsgivare. Intervjuerna görs av arbetsförmedlare och svaren inhämtas genom samtal med arbetsgivarna vid ett besök eller per telefon. Motivet till detta arbets sätt är att den ansvarige arbetsförmedlaren ska ha möjlighet att ställa följdfrågor, bland annat för att minska risken för missförstånd kring frågornas syfte och innehåll.

Frågorna handlar bland annat om arbetsgivarnas bedömningar om efterfrågan på varor och tjänster. Vidare ställs frågor om företagets kapacitetsutnyttjande, antal anställda, rekryteringsbehov, bristyrken samt löneutveckling. På motsvarande sätt får de offentliga arbetsgivarna frågor om utvecklingen för sin verksamhet samt om eventuell övertalighet. Uppgifterna inhämtas under sekretesskydd enligt SFS 2009:400 (Offentlighets- och sekretesslagen) 28 kap 12§. Arbetsgivarna har ingen juridiskt bindande skyldighet att delta i Arbetsförmedlingens undersökning.

Resultaten av intervjuundersökningen utgör den viktigaste källan till prognosbedömningarna. En analys och sannolikhetsbedömning av svaren görs dock även med hjälp av annan statistik och med hänsyn till andra faktorer som påverkar utvecklingen på arbetsmarknaden.

Urval och svarsfrekvenser

Urvalet av privata arbetsställen⁷ dras från Statistiska centralbyråns (SCB) företagsregister. Från och med 2013 innehåller urvalet endast arbetsställen med fem eller fler an-

⁷ Med arbetsställe avses ett företags lokala arbetsplats.

ställda. För arbetsställen med minst 100 anställda är undersökningen en totalundersökning. Urvalet är stratifierat utifrån näringsgren, arbetsställets storlek och län. Samma urval används normalt vid två prognostillfällen innan det byts ut.

För att vara en urvalsundersökning är antalet intervjuade arbetsställen stort vilket gör att tillförlitligheten totalt sett bedöms som god. I den här undersökningen ingick 582 arbetsställen inom det privata näringslivet i Norrbottens län och svarsfrekvensen blev 82,6 procent. Det sker även intervjuer med representanter för olika verksamhetsområden i landets samtliga kommuner och landsting samt med ett antal statliga arbetsgivare. I den här undersökningen ingick 109 offentliga arbetsgivare i urvalet i Norrbottens län och svarsfrekvensen uppgick till 94,5 procent.

Bilaga 2. Definitioner

Arbetsförmedlingens konjunkturindikator för näringslivet

Arbetsförmedlingens konjunkturindikator visar arbetsgivarnas bedömningar av hur efterfrågeläget kommer att utvecklas under de kommande 6 månaderna. Indikatorn bygger på underlag från Arbetsförmedlingens intervjuundersökning och presenteras för det privata näringslivet.

Värdet 100 motsvarar det historiska genomsnittet, och indikerar därmed ett normalt förväntningsläge. Värdet över 100 visar ett starkare förväntningsläge än normalt och värden över 110 ett mycket starkare förväntningsläge än normalt. På motsvarande sätt visar värden under 100 ett svagare förväntningsläge än normalt och värden under 90 ett mycket svagare förväntningsläge än normalt.

Nettotal

Nettotalen är ett mått på arbetsgivarnas förväntningsläge. Talen beräknas som den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan på deras varor och tjänster kommer att öka minus den andel arbetsställen som bedömer att efterfrågan kommer att minska.

Inskrivna arbetslösa

Inskrivna arbetslösa är summan av öppet arbetslösa och deltagare i program med aktivitetsstöd. Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik tillhör inte Sveriges officiella statistik. Den officiella arbetslöshetsstatistiken redovisas av Statistiska centralbyrån (SCB) i deras Arbetskraftsundersökning (AKU).

Registerbaserad arbetskraft

Den registerbaserade arbetskraften utgörs av:

1. Den förvärvsarbetande nattbefolkningen (enligt SCB:s Registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS).
2. Öppet arbetslösa (inskrivna på Arbetsförmedlingen).

3. Personer i program med aktivitetsstöd (inskrivna på Arbetsförmedlingen).

Den registerbaserade arbetskraften används för att redovisa andelen arbetslösa i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Samtliga uppgifter avser åldersgruppen 16-64 år.

Bilaga 3. Arbetslöshetens sammansättning

Inskrivna arbetslösa 16-64 år som andel av registerbaserad arbetskraft i respektive grupp, genomsnitt av kvartal 2 och kvartal 3 2015, Norrbottens län

Kommun	Totalt 16-64 år	Kvinnor	Män	Unga 18-24 år	Äldre 55-64 år	Inrikes födda	Utrikes födda	Utbildning		
								Högst för-gymnasial	Gym-nasial	Efter-gymnasial
Arvidsjaur	8,1	6,9	9,0	16,4	5,3	5,6	35,5	22,5	7,0	4,2
Arjeplog	6,8	5,2	8,1	11,5	6,7	4,7	24,8	17,2	5,7	3,6
Jokkmokk	7,5	7,6	7,4	14,8	4,8	4,2	35,2	22,3	5,8	4,2
Övertorneå	8,2	7,6	8,6	17,1	6,4	5,6	31,9	22,2	5,8	6,1
Kalix	7,4	6,4	8,2	13,9	7,1	6,3	18,6	17,6	7,3	3,6
Övertorneå	9,3	7,2	10,9	21,8	6,9	7,4	15,8	23,3	9,2	4,2
Pajala	8,4	7,3	9,3	12,6	8,7	7,5	14,6	20,8	7,4	5,8
Gällivare	5,8	5,5	6,1	11,6	3,9	4,7	19,0	17,2	4,8	3,6
Älvsbyn	7,3	7,0	7,5	12,4	6,2	5,1	33,6	21,4	5,5	5,0
Luleå	6,4	6,1	6,7	10,4	5,6	5,4	16,3	20,0	6,3	4,1
Piteå	5,9	5,7	6,2	14,1	3,7	5,2	20,3	17,5	6,0	3,2
Boden	8,4	7,3	9,4	17,5	4,5	5,3	37,2	28,3	7,1	4,1
Haparanda	13,0	9,7	16,0	23,9	11,7	11,2	16,3	26,0	11,2	9,7
Kiruna	4,5	4,6	4,3	8,8	3,0	3,3	15,5	13,6	3,6	2,8
Norrbottens län	6,8	6,2	7,3	13,0	5,3	5,3	20,6	20,2	6,2	4,0
Riket	7,6	7,1	8,1	12,9	6,0	4,7	21,1	20,1	6,7	5,0

Källa: SCB (RAMS) och Arbetsförmedlingen

Fakta om prognosen

Arbetsmarknadsutsikterna för Norrbottens län är en del av Arbetsförmedlingens prognosarbete. På vår webbplats arbetsformedlingen.se/prognoser hittar du arbetsmarknadsutsikter för samtliga län och för landet som helhet. De slutsatser som presenteras är Arbetsförmedlingens egna. Prognosmaterialet är fritt att användas och citeras med källhänvisning. Ansvarig utredare för denna prognos är Timo Mulk-Pesonen, 010-486 73 86 .

Vill du få mer information om framtidsutsikterna för ett speciellt yrke, rekommenderar vi vår webbapplikation *Yrkeskompassen*. Den uppdateras två gånger per år. Se arbetsformedlingen.se/yrkeskompassen. I den beskriver vi jobbmöjligheterna det närmaste året för nära 200 yrken. Dessa yrken täcker tillsammans cirka 80 procent av arbetsmarknaden. För drygt hälften av yrkena bedömer vi även jobbmöjligheterna de närmaste fem och tio åren.

I publikationen *Var finns jobben?* presenteras en sammanfattning av yrkesprognoserna per yrkesområde.

Nästa arbetsmarknadsprognos presenterar vi i juni 2016.